

MULTISITE-AANPAK ALS INVULLING VAN VERBREDE ENERGIEBESPARINGSWET

S. Mager/I.A. Elema

BESPREEKSTUK (BESLUITVORMEND)**GEVRAAGD BESLUIT**

1. In te stemmen als gehele sector, onder voorbehoud van individuele besluitvorming binnen de waterschappen, met de Multisite-aanpak als invulling van de verplichte Verbrede Energiebesparingsplicht die per 1 juli 2023 in werking treedt via de Omgevingswet of aanpassing Activiteitenbesluit milieubeheer.
2. Per waterschap hiervoor een intentieverklaring te ondertekenen voor 1 juli 2023 (met als gevolg daarvan een multisiteplan voor 1 september 2023 indienen met CO₂-reductiemaatregelen voor de komende 4 jaar en een jaarlijkse voortgangsrapportage met sectorspecifieke KPI's).

DE KERN VAN HET ADVIES

Per 1 juli treedt de Verbrede Energiebesparingsplicht in. De 'multisite-aanpak' is een alternatieve aanpak voor concerns met meerdere gelijksoortige activiteiten/processen voor de invulling van de informatieplicht als onderdeel van de energiebesparingsplicht. Dit levert een administratieve lastenverlichting op, er kan meer gestuurd worden op doelen in plaats van op separate maatregelen, er is meer ruimte voor een planmatige uitvoering en is er een landelijk uniforme beoordeling door het bevoegd gezag. Deelnemers committeren zich daarmee wel aan een bovenwettelijk ambitieniveau.

De multisite-aanpak is het resultaat van een langjarige lobby in samenwerking met de VvZB om een opvolging te krijgen voor de MJA3-aanpak. De huidige energiebesparingsplicht wordt in 2023 verbreed naar CO₂-reducerende maatregelen. Dit houdt in dat ook energie-opwekkende maatregelen en de overgang naar een andere, CO₂-reducerende energiedrager, onder de wet vallen en daarmee uitgevoerd dienen te worden als maatregelen zich binnen vijf jaar terugverdienen. De beoogde inwerkingtreding van de verbrede energiebesparingsplicht is 1 juli 2023, de datum waarop de inwerkingtreding van het stelsel van de Omgevingswet is voorzien. Bij latere inwerkingtreding van het stelsel van de Omgevingswet treedt een [wijziging van het Activiteitenbesluit milieubeheer](#) in werking per 1 juli.

Om te voldoen aan de verbrede energiebesparingsplicht dienen alle toepasselijke maatregelen uitgevoerd te worden van de [erkende maatregelen \(EML-lijst\)](#). Op deze EML zijn de maatregelen in drie onderdelen verdeeld: Gebouwen, Faciliteiten en Processen en wordt op dit moment geactualiseerd. Op die lijst staat b.v. de installatie van LED-lampen, isolatiemaatregelen, plaatsing van zonnepanelen. Over de genomen energiebesparende maatregelen moet sinds 2019 eens in de vier jaar volgens de zgn. informatieplicht gerapporteerd worden per locatie die meer dan 50 MWh (ter vergelijking: in de MJA3 werden alleen de locaties > 200 MWh individueel benoemd) verbruiken of 25.000 m³ aardgas(equivalent) per jaar. In 2019 waren de waterschappen hiervoor vrijgesteld, omdat ze meededen aan de MJA3-aanpak. Inmiddels is deze MJA3 aanpak afgelopen en de wettelijke rapportageverplichting herleeft dan. Met de multisite-aanpak kan deze informatieplicht nu op een alternatieve manier ingevuld worden, hetgeen ruim honderd rapportages per waterschap kan schelen.

Alle waterschappen komen voor de multisite-aanpak in aanmerking, ook de waterschappen die onder één omgevingsdienst vallen (dit is in een brief van het ministerie van EZK aan de UvW bevestigd). De multisite-aanpak biedt meer flexibiliteit en minder administratie dan de informatieplicht. In ruil daarvoor moeten bovenwettelijke energiemaatregelen genomen worden, om te voldoen aan Key Performance

Indicators (KPI) die per concern kunnen worden vastgesteld. Bovenwettelijke maatregelen zijn b.v. energiemaatregelen (besparing, opwek, of overgang andere energiedrager) die zich in meer dan vijf jaar terugverdienen of maatregelen op gebied van mobiliteit. Er geldt een inspanningsverplichting om de in het multi-site plan genoemde maatregelen uit te voeren, er is geen resultaatsverplichting. Het kan voorkomen dat door (verplichte) maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit er geen sprake is van absolute energiebesparing maar van stijging van het e-verbruik. Dit dient in het plan te worden verwerkt. De energiebesparende maatregelen worden aan een zgn. landelijk Kernteam Omgevingsdiensten voorgelegd en worden dus niet door de lokale omgevingsdiensten beoordeeld. Met de multisite-aanpak wordt op verzoek een gefaseerde uitvoering van maatregelen toegestaan, het onderbouwd afwijken van de Erkende maatregelenlijst (EML) energiebesparing en het verlagen van de toezichtprioriteit bij concerns die een koploperspositie willen bekleden.

Deelname aan de multisite-aanpak is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. Er geldt een inspanningsverplichting en geen resultaatsverplichting op het uitvoeren van de maatregelen. De voortgang wordt gemonitord aan de hand van jaarlijkse voortgangsrapportages en bedrijfsspecifieke KPI's. Bij onvoldoende voortgang kan het positieve advies weer worden ingetrokken en wordt het relevante bevoegd gezag verzocht om weer over te gaan op regulier toezicht, inclusief vervullen van de reguliere informatieplicht.

Bij instemming dient voor 1 juli 2023 de intentieverklaring ondertekend te worden en uiterlijk 1 september 2023 het multisiteplan aangeleverd te worden, zodat het Kernteam het plan kan beoordelen voor 1 december.

ARGUMENTEN en OVERWEGINGEN

1.1 Deze aanpak is in lijn met de Visie Klimaatneutraliteit

In de Visie Klimaatneutraliteit was al aangekondigd (pag. 11) dat “de Unie van Waterschappen met EZK verkent hoe via een programmatische multisite-aanpak vorm kan worden gegeven aan afspraken en doelstellingen die bijdragen aan de Europese doelstellingen voor energiebesparing”. Door als sector voor deze gezamenlijke aanpak te kiezen stralen we uniforme ambitie en aanpak uit. Voorafgaand aan de beëindiging van de MJA3 is hiervoor al een lobby ingezet. Hieraan wordt dan nu invulling gegeven.

1.2 Bovenwettelijke energiemaatregelen liggen in lijn met de door de waterschappen uitgesproken ambitie

De ‘bovenwettelijke energiemaatregelen’ zoals bedoeld in de multisite-aanpak liggen feitelijk al in lijn met de door (de) waterschappen uitgesproken ambitie. De aanpak is in deze dan ook niet zo zeer ‘verplichtender’.

1.3 De multisite aanpak geeft een vermindering van de rapportageverplichting in vergelijking met de reguliere invulling van de Informatieplicht

Met de multisite-aanpak krijg je de mogelijkheid om van steekproeven gebruik te maken en meer ruimte in planning van maatregelen in de tijd. Het is nog steeds veel onderzoek en rapportage, maar vanuit andere verplichtingen, zoals uit de herziening van de Europese Richtlijn Stedelijk afvalwater, CO₂-prestatieladder worden ook energie-audits gevraagd met soortgelijk onderzoek en rapportage. De informatieplicht per verplichte locatie invullen vraagt zeker honderd rapportages per waterschap.

1.4 Realisatie bovenwettelijke CO₂-reductie i.p.v. jaarlijks EML-maatregelen uitvoeren

Op natuurlijke momenten kunnen nu bovenwettelijke CO₂ maatregelen uitgevoerd worden, in plaats van een beperkter aantal sectorale maatregelen over het gehele concern. Bovenwettelijke maatregelen zijn b.v. energieopwek en -bespaarmaatregelen die zich in meer dan vijf jaar terugverdienen, maatregelen op gebied van mobiliteit, maatregelen waarvan de uitstoot zich bevindt in scope 3. Uit een inventarisatie blijkt dat waterschappen al veel bovenwettelijke maatregelen gepland hebben.

1.4 Alle multisite-plannen zullen door hetzelfde landelijke Kernteam Omgevingsdiensten uniform beoordeeld worden

De multi-site plannen van de waterschappen zullen door hetzelfde landelijke omgevingsdienstteam uniform beoordeeld worden, i.p.v. door verschillende regionale omgevingsdiensten. Hierbij hoeft maar één team te voorzien worden van specifieke waterschapskennis gerelateerd aan energie en worden alle plannen op eenzelfde manier beoordeeld.

BESTUURLIJKE AANDACHTSPUNTEN/ ANDERE PARTIJEN:

1.1 De verschillende klimaatgerelateerde plannen kunnen gelijk oplopen en gedeeltelijk gegenereerd worden vanuit de "Uitvraag onder één noemer"

In de multisite-aanpak kunnen alle klimaat-maatregelen meegenomen worden, b.v. maatregelen met een langere terugverdientijd dan vijf jaar en scope 3 maatregelen (de Informatieplicht betreft alleen CO₂ van scope1 en scope 2). De plannen per waterschap worden uitgevraagd bij de "Uitvraag onder één noemer" dat onderdeel is van de Klimaatmonitor Waterschappen. Vanuit die "Uitvraag onder één noemer" kan gedeeltelijke invulling van de multi-site plannen gegenereerd worden. Daarnaast worden al de CBS database, Klimaatmonitor Waterschappen en bedrijfsvergelijkingen gevuld vanuit deze uitvraag. En in de toekomst kan ook invulling gegeven worden aan de eventuele CO₂-prestatieladder-rapporten, de energie audits vanuit de herziene Europese richtlijn stedelijk afvalwater en de onderzoekplicht voor grote elektriciteitsgebruikers (>10 miljoen kWh). Vanaf de zomer 2023 zal ook een rapportageplicht voor mobiliteit gelden vanuit het ministerie van I&W, mobiliteit wordt al meegenomen in de multi-site aanpak. Ook zal op termijn een EED-audit voor waterschappen gelden na herziening van de Europese Energie-Efficiency Richtlijn (vermoedelijk vanaf 2028). Over de aanpassing in de "Uitvraag onder één noemer" was al een aanbeveling opgenomen in Klimaatmonitor Waterschappen verslagjaar 2021 en dit is meegenomen in de opdrachtverstrekking van de Klimaatmonitor richting Arcadis voor 2023.

1.2 De multisite-aanpak geeft geen vrijstelling voor de onderzoeksplicht

Indien een locatie 10 miljoen kWh elektriciteit of 170.000 m³ aardgas(equivalent) per jaar gebruikt, geldt vanaf 1 juli 2023 een [onderzoeksplicht energiebesparing](#). De onderzoeksplicht is nieuw en verbonden aan de verbrede energiebesparingsplicht. In ieder geval 10 rwzi's zullen vallen onder de onderzoeksplicht. De rapportage voor de onderzoeksplicht kan als bijlage bij de multisite-aanpak gevoegd worden.

1.3 De CO₂ prestatieladder kan niet als invulling gebruikt worden voor de multisite-aanpak

De CO₂-prestatieladder is complementair aan de multisite-aanpak, maar is gedeeltelijk overlappend qua inhoud. Beiden kunnen gedeeltelijk gevuld worden met informatie vanuit de "uitvraag onder één noemer" die jaarlijks door Arcadis voorafgaand aan de Klimaatmonitor Waterschappen wordt uitgevraagd bij de waterschappen. De CO₂-prestatieladder kan echter niet als alternatieve invulling gebruikt worden voor de multi-site aanpak.

1.4 Door UvW is actief met andere partijen aan de multisite-aanpak gewerkt

Samen met andere partijen NS en NLDigital, later aangevuld met ProRail en RWS, is actief geschreven aan het format voor de multisite-aanpak en de andere onderliggende documenten en gestuurd op de totstandkoming van de multisite-aanpak.

1.5 Tijdens het proces is continue afstemming geweest met de VvZB

De VvZB stond aan de wieg van het gebruik van de MJA3-aanpak binnen de waterschappen. Gedurende het gehele proces is samengewerkt om de multisite-aanpak zo goed mogelijk op de wensen van de waterschappen te laten aansluiten. De VvZB staat achter het gebruik van de multisite-aanpak als invulling van de informatieplicht.

RISICO'S

1.1 Criteria waarop de plannen beoordeeld worden zijn nog niet bekend

De criteria waarop de plannen beoordeeld worden door het Kernteam, zullen naar verwachting in februari 2023 gereed zijn en gepubliceerd op de website van rvo.nl. De waterschappen hebben een hoog ambitieniveau op het gebied van CO₂-reductie en laten daarmee een bovenwettelijke ambitie zien, waardoor goedkeuring voor de hand ligt. Mocht het tot afkeuring komen, is er nog 'geen man overboord', aangezien de waterschappen dan weer terugvallen op de "normale" Informatieplicht.

1.2 Format jaarlijkse voortgangsrapportage is nog niet bekend

Het format voortgangsrapportage wordt naar verwachting in februari 2023 gepubliceerd. Naar verwachting kan deze voortgangsrapportage vanuit de "Uitvraag onder 1 noemer" gegenereerd worden.

1.3 Het tijdsplan om het multisiteplan aan te leveren is erg kort

Er ligt een krap tijdsplan voor, waarbij voor 1 september 2023 een multisiteplan ingediend moet worden. De waterschappen hebben echter hun plannen op gebied van energiebesparing en energieopwekking al op orde, vanwege hun ambitieus beleid op het gebied van Energie- en Klimaatneutraliteit.

1.4 Waterschappen leveren geen correcte gegevens aan in het multi-site rapport

Er ligt een aanvraag voor ondersteuning bij het ministerie van EZK voor de uitvoering van de Visie Klimaatneutraliteit. Hiervoor is een zgn. Package Deal toegezegd. Bij daadwerkelijke toekenning kan via de UvW een algehele ondersteuning geboden worden bij het maken van het multisiteplan per waterschap.

BESPROKEN IN

De input voor de multisite-aanpak is met reguliere afstemming met de VvZB tot stand gekomen. Daarnaast is in 2019 een rapport verschenen, gemaakt met ambtenaren vanuit verschillende waterschappen, hoe een mogelijke opvolging van de MJA3 afspraken eruit moesten komen te zien. Er is gehandeld naar de inzichten van dit rapport en geprobeerd zoveel mogelijk aan te sluiten op de bekende MJA3-aanpak en formats.

Een eerste concept van dit stuk is in zowel de WVE als de WWS besproken. N.a.v. deze besprekingen is meer duiding gegeven aan wat bovenwettelijke maatregelen zijn, is verwijzing naar methaan en lachgas maatregelen verwijderd en het voordeel van beoordeling door één kernteam benadrukt. Daarnaast is benadrukt dat bovenwettelijke maatregelen voor de waterschappen al in lijn liggen met hun uitgesproken ambitie. Er is een juridische check uitgevoerd op het voorstel, met name of er een inspanningsverplichting of resultaatsverplichting aan ten grondslag ligt. Ook is het voorbehoud van ondertekening van afzonderlijke waterschappen aan het besluit toegevoegd. Ten slotte is de oorspronkelijk deadline van de ondertekening van 1 april voor de intentieverklaring na overleg met het ministerie van EZK verschoven naar 1 juli 2023.

VERVOLG/COMMUNICATIE

Het vervolg is dat er binnen ieder waterschap voor 1 juli 2023 besloten moet worden tot het volgen van de multi-site aanpak, waarna ondertekening plaats dient te vinden van de intentieverklaring. Voor de soortelijke portefeuille aanpak (voor concerns met veel gebouwen) staat de gehele regeling al [online](#). Voor 1 september 2023 dienen de waterschappen hun multisiteplan ingediend te hebben waarna jaarlijks een rapportage over de uitvoering daarvan dient te volgen. Het Kernteam zal het multisiteplan voor 1 december 2023 beoordeeld hebben. Via een Actieteam-concernbenadering van de VvZB zal in afstemming met UvW het maken van de multistieplannen worden gemonitord. Via de nieuwsbrief Energie & Klimaat en de Energie- en Klimaatdagen zal er aandacht gegeven worden aan de uitwerking. Bij daadwerkelijke toekenning van een Package Deal kan via de UvW een algehele ondersteuning geboden worden aan de individuele waterschappen bij het maken van het multisiteplan.

ALTERNATIEVEN

Het alternatief is invulling van de verplichte Energiebesparingsplicht via de [informatieplicht](#), waarbij voor iedere locatie die meer dan 50 MWh verbruiken of 25.000 m3 aardgas(equivalent) gebruikt, eens per vier jaar een rapport aangeleverd dient te worden, waarbij dient te worden aangegeven in hoeverre EML-maatregelen zijn uitgevoerd. Dit kunnen ruimhonderd rapportages per waterschap zijn. Deze rapportage zullen door de lokale omgevingsdienst beoordeeld worden.

Bijlagen:

CWE 23-3b.	Concept Notitie Werkwijze multisite-aanpak
CWE 23-3c	Concept Sjabloon multisite-aanpak energiebesparing
CWE 23-3d	Concept Intentieovereenkomst multisite aanpak